The Effects of Black Money on Indian Economy

काळ्या पैशाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम

Editor
Prof. Balaji Ghute

Scanned by CamScanner

Pro. Dr. Kasbe . S.N. , प्रा. डॉ. कसबेकर

THE EFFECTS OF BLACK MONEY ON INDIAN ECONOMY

काळ्या पैशाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम

Dayanand College of Arts, Latur
Department of Economics
&
UGC New Delhi Sponsored

Two days National Conference

(27th & 28th October 2012)

Published by
Dr. Vaman Patil
Principle, Dayanand Arts College, Latur

Editor
Prof. Balaji Ghute
Head, Dept. of Economics,
Dayanand Arts College, Latur

मैत्री प्रकाशन, लातूर

Scanned by CamScanner

- ISBN : 978-81-92783-22-1

- The effects of Black money on Indian economy
  काळ्या पैशाचे भारतीय अर्थ व्यवस्थेवरील परिणाम

- Published by :
  Dr. Vaman Patil,
  Principal, Dayanand College of Arts, Latur.

- Editor :
  Prof. Balaji Ghute
  Head, Dept. of Economics,
  Dayanand College of Arts, Latur.

- Editorial Committee :
  Dr. B. G. Khatal   Prof. A. J. Ghogare
  Prof. S. K. Kshirsagar   Prof. N. D. Yechale
  Prof. Mahesh Jangapalle

- Typesetter :
  Gurukrupa Graphics,
  Lokhand Lane, Latur.
  Mo. 9422639940.

- Printers :
  R. R. Graphics,
  [illegible]
  [illegible]

- Publisher :
  [illegible] Prakashan, Latur
  [illegible] Road, Latur
  Mo. : [illegible]

- Price : Rs. [illegible]

टीप : या पुस्तकात [illegible] लेखकांची असून त्यास संपादक मंडळ व मुद्रक सहमत असतीलच असे नाही.

: मराठी विभाग :

काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार :

80.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार -प्राचार्य टी.के. जाधव, डॉ. आबासाहेब जाधव	327
81.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार -प्रा.डॉ. सौ. नयना श्रीकृष्ण गायकवाड	332
82.	भारतातील काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार -प्रा. डॉ. शाहुराज मुळे	336
83.	काळा पैसा आणि गांधीविचार - डॉ. संजय काळे	339
84.	राजकारणातील भ्रष्टाचार व काळा पैसा-प्रा.वृषाली लक्ष्मीकांत फुके	341
85.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार - भारतीय अर्थव्यवस्थेसमोरील आव्हान- प्रा.डॉ.ए.टी.तवार, श्री. ए.बी.निर्मळ	342
86.	भ्रष्टाचार व काळा पैसा-पाठक मेघा शरद	346
87.	भ्रष्टाचार व काळा पैसा एक समस्या-सोनवने भरत लहू	349
88.	भारतीय अर्थव्यवस्थेचा काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-कु. भंडारे संध्याराणी	353
89.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-प्रा. इरलापल्ले पी.वी.	355
90.	भारतीय अर्थव्यवस्थेतील काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार -प्रा. जंगापल्ले महेश विठ्ठलराव	358
91.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-प्रा.सौ.प्रतिभा नामदेवराव कदम (अंभोरे)	361
92.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-प्रा.शिवशंकर कसवे	364
93.	भारतीय अर्थव्यवस्थेतील काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार -प्रा. मंदेवाड एम.टी., सौ. नंदा चारलवाड	367
94.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार -प्रा. पाटील प्रतिमा प्रकाशराव	371
95.	भ्रष्टाचार- उपाय व महात्मा गांधींचे विचार ; एक अभ्यास-प्रा.डॉ.परशुराम पाटील,	374
96.	भ्रष्टाचार आणि नैतिक मूल्ये : एक अभ्यास-पुनम वामनराव पाटील	377
97.	भारतातील भ्रष्टाचार आणि काळा पैसा-प्रा. गाडवे मनिषा महारुद्र	379
98.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-प्रा.भोसले कानिफ सदाशिव	383
99.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-प्रा. राजाराम मारुती कांबळे	386
100.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-कु.राठोडे जनाबाई नेताजी	390
101.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-प्रा. कसबे एस. एन.	392
102.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार-प्रा.शिंदे अलका विठ्ठल	394
103	भ्रष्टाचार व काळा पैसा - भारताची सद्यस्थिती-डॉ.सुभाष रामराव कदम, प्रा.डॉ.अजय कमलाकर दिक्षीत	398
104.	भ्रष्टाचार आणि काळा पैसा -प्रा. डॉ. सुरेश मगरे	400
105.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार - कारणे व उपाययोजना -डॉ. जी.एस.देशमुख, प्रा.डॉ.व्ही.सी.सुर्वे, व्ही.एस.संबेटवाड	405
106.	काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार -प्रा. एच.आर. आडसुळ.	409

काळा पैसा, आर्थिक विकासातील अडथळा :

107.	भारतीय अर्थव्यवस्थेवर काळया पैशाचे परिणाम-प्रा. अजय तगलपल्लीवारप्रा. माधुरी राखुंडे	412
108.	काळ्या पैशाचे अर्थशास्त्र - प्रा. डॉ. मारोती तेगमपुरे, प्रा. विशाल बेलुरे	414

Scanned by CamScanner

८. विदेशी बँकामध्ये जमा भारतीय काळा पैसा भारतामध्ये आणला जावा आणि
त्यापासून सार्वजनिक हितकारक कार्य केले जावेत.
९. निवडणूकात सुधारण केल्या जाऊन भ्रष्टाचार तसेच गुन्हेगारीला आळा घातला जावा.

भ्रष्टाचार विरुध्द संघर्ष आंदोलने :-

१. जयप्रकाश नारायण १९९४ मध्ये संपूर्ण क्रांती
२. विश्वनाथ प्रताप सिंह द्वारा १९८९ मध्ये आंदोलन केले गेले(बोफोर्स कांडच्या विरुध्द)
३. स्वामी रामदेवबाबाने विदेशात जमलेला काळा पैसा परत आणण्याच्या उद्देशाने आंदोलन (जून २०११)
४. आण्णा हजारेने केलेले जनलोकपाल विधायक घोषित करण्याच्या उद्देशाने आंदोलन (ऑगस्ट २०११)

अशा प्रकारे आपणांस ब्रिटीश राजवटी पासून ते आज तागायत भ्रष्टाचार होत असलेला दिसून येत आहे तर हल्ली भ्रष्टाचार अक्राळ - विक्राळ स्वरुप धारण केले आहे. शेवटी भ्रष्टाचाराबद्दल असं म्हणावेसे वाटते की.

"केवढा पैसा स्विस बँकेत ठेवला आहे
तेवढाच इथे दिला घेतला जातो
काळा पैसा कुठेही असो
तो नक्की उतला मातला जातो
भारत देश म्हणजे
काळ्या पैशाची खाण आहे
ज्यांच्याकडे काळा पैसा जास्त
त्यांचेच खरे मापन आहे."

परंतु यावर आळा बसल्या शिवाय देशातील दारिद्रय व गरीबीच्या समस्या सुटू शकणार नाहीत. हे मात्र नक्कीच आहे.

थोडक्यात भ्रष्टाचाराला आळा घालण्यासाठी वर नमुद केलेल्या सर्व उपायांचा एकत्रित वापर करणे आवश्यक ठरते त्याच प्रमाणे हे सर्व परस्पर पुरक असतात. त्यामुळे एकत्रित वापर आवश्यक ठरतो.

संदर्भ सुची :-

१. http:// hi.wikipedia.org
२. [illegible] मे २०११
३. सत्याग्रही विचार धारा
४. भारतीय अर्थव्यवस्था - मिश्रा

❖ ❖ ❖

101) काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार

प्रा. कसबे एस. एन.
अर्थशास्त्र विभाग,
श्री शिवछत्रपती महाविद्यालय, जुन्नर, ता. जुन्नर

प्रास्ताविक :

स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर भारतीय अर्थव्यवस्थेतील [illegible] क्षेत्रात मोठे आर्थिक गैरव्यवहार झाले आहे. भ्रष्टाचार [illegible] जागतीक पातळीवरील आर्थिक-राजकीय समस्या [illegible] भ्रष्टाचारातून फक्त काळा पैसा निर्माण होत नाही, [illegible] देशाच्या सर्व जनताभिमुख कायदे, योजना, संस्था, [illegible] यांचे पूर्ण विकृतीकरण होत आहे. हे देशाच्या दृष्टि[illegible] नाही असेच सर्वांना वाटते. पण या भारताच्या [illegible] याकडे कडक धोरणात्मक पाऊले उचललेली [illegible] येत नाही.

भारतामध्ये भ्रष्टाचारामधून करचुक[illegible] मिळविलेला अब्जावधी रुपयांचा काळा पैसा स्विस [illegible] आहे, तो देशात परत आणावा यासाठी आंदोलने [illegible] पण हा प्रश्न सत्ताधारी राजकिय पक्षांना महत्वाचा [illegible] कारण काही भावनाशील व्यक्तींनी मुद्या उठविल्[illegible] जनतेसमोर दाखवून देण्याचे काम हे पक्ष करीत [illegible] चित्र आहे आज आपणासमोर दिसून येत आहे.

काळा पैसा निर्मीतीची प्रक्रिया :

काळया पैशाच्या निर्मितीची प्रक्रिया [illegible] सांगण्याची आवश्यकता नाही. एक म्हणजे गैरमार्गाने [illegible] पैसा होय. त्यात शस्त्रास्त्रे तस्करी, सट्टेबाजी इ. [illegible] केलेला पैसा तर दुसरा अधिकृत मार्गाने पण [illegible] पैसा होय. सामान्य माणसाच्या दृष्टिनं नवं रेशनकार्ड [illegible] असो, सरकारमान्य दुकानातून रेशनकार्डावर सामान [illegible] असो, आरटीओमधून लायसेन्स काढायचं असो, [illegible] खरेदी व नोंदणी असो, मोठमोठया भूखंडांचं [illegible] असो, तलाठयाकडून सात-बारा घेणं असो, [illegible] पार्किंग असो किंवा शाळा-कॉलेजमधील कॅपिटेशन [illegible] सर्वच ठिकाणी पैसा दिल्याशिवाय कामं होत नाहीत [illegible] सर्वांच्या नित्य परिचयाची आहे. जे अधिकारी [illegible]

Scanned by CamScanner

जे लाच घेतात , ते वरकमाई (भ्रष्टाचारातून मिळविलेली रक्कम) इन्कम टॅक्स रिटर्न मध्ये दाखवित नाहीत. व्यापारी वर्ग टॅक्स चुकवून निर्माण केलेला पैसा मालात गुंतवतात, सावकारी, सिनेअभिनेते-नेत्या रोखीत अथवा दाग-दागिण्यांच्या स्वरूपात घरात ठेवतात. काहीजण जमिनी व बंगल्यांमध्ये गुंतवतात, तर मोठे मासे तो परदेशातल्या बँकांत आपल्या खात्यात जमा करतात.

स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर भारतातील भ्रष्टाचार आणि काळा पैशाची स्थिती :

गेल्या ६३ वर्षांत देशात विविध क्षेत्रात मोठे आर्थिक गैरव्यवहार झाले असून त्याचा आकडा लक्षात घेतला तर [illegible] लाख कोटींचा आहे. एवढया प्रचंड रकमेचे गैरव्यवहार झाले आहेत. हा देश सर्वसामान्य नागरिकांचा आहे की लाचखोरांचा, असा प्रंश्न आता १२० कोटी जनतेला पडल्याशिवाय राहणार नाही.

भारतात सर्वप्रथम १९४८ मध्ये जीप खरेदीमध्ये ८० लाखांचा गैरव्यवहार उघडकिस आला. त्यानंतर १९५६ मध्ये [illegible] लाखांचा बीएचयू फंड गैरव्यवहार, १९५७ मध्ये १.२५ कोटींचा मुद्रा गैरव्यवहार, १९६० मध्ये २२ कोटींचा तेजालोन गैरव्यवहार,१९६७ मध्ये २.२ कोटींचा क्रुड ऑइल गैरव्यवहार, व १९८७ मध्ये एचडीडब्ल्यू कमिशन २० कोटी गैरव्यवहार,१९८७ मध्ये बोफोर्स ६५ कोटी, १९९६ मध्ये पशुखाद्य गैरव्यवहार [illegible]० कोटी, याच वर्षी युरिया गैरव्यवहार १३३ कोटी, १९९८ मध्ये व्हॅनिशिंग कंपनी गैरव्यवहार ३३० कोटी, १९९९ ला प्लॅन्टेशन कंपन्यांचा गैरव्यवहार २,५६३ कोटी, २००१ ला केतन पारेख गैरव्यवहार १३७ कोटी, २००२ ला होम ट्रेड गैरव्यवहार [illegible]० कोटी, बनावट मुद्रांक गैरव्यवहार ३०,००० कोटी उत्तरप्रदेशातील ताज कॉरिडॉर गैरव्यवहार १७५ कोटी, २००८ ला हसन अली खन करचुकवेगिरी ५०,००० कोटी, याच वर्षी हैद्राबादमधील सत्यम कंपनी गैरव्यवहार १०,००० कोटी, २ जी स्पेक्ट्रम गैरव्यवहार १,७६,००० कोटी, अलिकडे सध्या चर्चेत असलेला कॉमन वेल्थ घोटाळा, आदर्श घोटाळा असे अनेक गैरव्यवहार भारतासारख्या विकसनशील देशात होतात. ही विचारात घेण्यासारखी बाब आहे.

त्याचप्रमाणे करचुकविल्यामुळे भारतीय अर्थव्यवस्थेला होणारे नुकसान पुढील एका महत्वाच्या मुद्दयावरुन लक्षात घेण्याजोगे आहे ते म्हणजे इंग्लडची व्होडाफोन कंपनी हिने सिंगापूरच्या हचिसन कंपनीचे शेअर्स घेतले व तिला आपल्यात रुपांतरीत केले. भारतीय हचिसन एस्सार कंपनीच्या (मत्तेचे)हस्तांतरण झाले. त्यापोटी भारतीय आयकर विभागाने व्होडाफोन कंपनीला ११,००० कोटी कराची मागणी केली. पण तिने सर्वोच्च न्यायालयाकडून ही मागणी फेटाळून लावली.

२८ मे २०१२ वित्त विधेयक संसदेत मंजूर होऊन अंमलबजावणी आयकर विभाग आता अशी १९ प्रकरणे नोटीसा पाठवून सुरुवात करणार आहे. (मागील ६ वर्षापर्यंत) असा आयकर ३५ ते ४०,००० कोटी प्राप्तीची अपेक्षा केली आहे. असा कोटयावधी रुपयांचा फटका भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या दृष्टिने उपयुक्त ठरणार नाही.

काळया पैशाचे गंभीर स्वरुप :

आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील ग्लोबल फायनान्स इंटीग्रिटी सारखी संस्था, अतिशय अभ्यासपूर्ण रीतीने काही अंदाज अहवालाच्या रुपाने मांडतांना असे स्पष्ट करते की, देशाच्या सीमेपारच्या काळया पैशाच्या निर्मितीचे प्रमाण दरवर्षी जागतिक व्यापाराच्या सुमारे ४ टक्के येते. त्यापैकी सुमारे निम्मा पैसा विकसनशील देशातून बाहेर जातो. आणि तो अंतिमत: एक तर विकसित देशातील बँकांमध्ये किंवा कंपन्यांमध्ये पोहचतो. तेथून विविध कायदेशीर रुपे धारण करुन सट्टा - वायदेबाजारात किंवा स्थावर मालमत्ता, जमीन, इमारती यांच्या खरेदीसाठी करण्यासाठी काही मोजक्या विकसनशील देशांत पुन्हा परत जातो. तिथे दुर्मिळ परकीय गुंतवणूक म्हणून पुन्हा त्या गुंतवणूकीवर फार मोठी सन्मानाची खैरात केली जाते. त्यातून निर्माण झालेला नफा पुन्हा देशाबाहेर पाठविण्याचा अधिकृत परवाना असतो. अशाप्रकारे विकसनशील देशांचे सत्ताधारी स्वत: परकीय भांडवलाचे सोंग वठवून, आंतरराष्ट्रीय संस्था-बँका- कंपन्या यांच्या मध्यस्थीने स्वत:च्याच देशाला लुटत किंवा कर्जबाजारी करत जातात. असे हे दुष्टचक्र आहे.

भारतीय अर्थव्यवस्थेचा विकास आणि वास्तव :

भारताचे पंतप्रधान डॉ. मनमोहनसिंग यांच्या नेहमी वक्तव्यातून असे संबोधित होते की, भारतात जीडीपी दर वाढता ८ ते १० टक्क्यापर्यंतचा विकासात्मक आहे. पण ही अशी वाढ दिशाभूल करणारी आहे. **द इकॉनोमिस्ट** या मासीकाने जीडीपी बाबत मत प्रदर्शन करतांना अतिशय ढोबळमानाने (सत्यस्थितीचा) विपर्यास दाखविणार चित्र दर्शविले हे एकदम खरे आहे. माजी पंचायती विभागाचे मंत्री मणीशंकर अय्यर

Scanned by CamScanner

यांनी सरकारात राहून म्हटले होते की, जीडीपी चा लाभ एकूण लोकसंख्येपैकी फक्त पाउण टक्के लोकांनाच प्राप्त झाला आहे.

इंग्लडचे पंतप्रधान डेव्हिड कॅमरुन इतक्यात म्हणाले की, सध्याची अर्थव्यवस्था मोजण्याचे परिणाम नुसते जीडीपी न राहता आपल्याला सध्या आर्थिक प्रगतीतील असंतुलन थांबविण्यासाठी त्यापलीकडे जाण्याची गरज आहे. यावरुन आपण्यास लक्षात सत्ताधारी पाउले हित लक्षात घेऊन परदेशातील काळापैसा भारतात आणण्यासाठी असे अनेक दिशाभूल करण्याची विधाने पुढे आणण्याचे काम करीत आहेत.

उपाय योजना :

भारतातील सत्ताधाऱ्यांनी भ्रष्टाचार व करचुकवेगिरी विरोधी या मोहिमेला अत्यंत थंड प्रतिसाद दिलेला आहे. त्यात आपण सहभागी होत आहोत. पण ते फक्त बँकाचे कायदे हिशेब तपासणी माहिती उघड करण्याबाबत कडक करण्याबाबत फक्त. भारतीयांचा काळा पैसा सरकारने ताब्यात घेण्यासाठी स्विस बँका व करदात्यांकडून सहकार्य मिळविणे आता सहज शक्य आहे.ते करणं तर दूरचं. पण ज्या प्रकरणांची माहिती उपलब्ध झालेली आहे. त्याच्यांवर फौजदारी कारवाई करण्याचं ठोस पाउल उचलणे काळाची गरज आहे.

संदर्भसूची :

1. Prof.Varghese K.V. "Economic Problems of Modern India" Ashish Publishing House, 8/18 Punjabi Bagh, New Delhi.
२. प्रा. जोशी एस. एस. "भारतीय अर्थव्यवस्थेची वाटचाल" डायमंड पब्लिकेशन , पुणे

किर्लोस्कर (मासीक) जुलै २०१२

नवभारत (मासीक) ऑगस्ट २०१२

ग्राहकहित (मासीक) जुलै २०११

विकल्पवेध (पाक्षिक) १६ ते ३१ २०१२

दै. सकाळ २४ ऑगस्ट २०११

दै. सकाळ २३ सप्टेंबर २०१२

❖ ❖ ❖

102) काळा पैसा आणि भ्रष्टाचार

प्रा.शिंदे अलका विठ्ठल

वसंतराव काळे वरिष्ठ महाविद्यालय, ढोकी.

सृष्टीची जेंव्हा निर्मिती झाली तेंव्हा सर्वांत बुद्धिमान प्रेमळ, परोपकारी, प्रामाणिक म्हणून ईश्वराने मनुष्याची निर्मिती मनुष्याच्या संघटित भावनेतून गट बनला. गटातून समाज समाजातून देश बनला व या देशामध्ये विविध कार्य करण्या देशाचा कारभार सांभाळण्यासाठी देशाच्या कल्याणासाठी प्रशासन, राजकारण, अशा अनेक संकल्पनांचा विकास मनुष्य हा जीवन जगण्यासाठी समाज करून राहू लागल समाजाच्या गरजांची पूर्तता करण्यासाठी शासन व प्रशासनाची झाली. समाजातील समस्या सोडवण्यासाठी व लहा आव्हानांना सामोरे जावून समाजाचे कल्याण करण्यासाठी श निर्मिती लोककल्याणासाठी झाली आहे. शासन विविध धोरण व या धोरणाची अंमलबजावणी करून ते लोक पोहचविण्यासाठी प्रशासन कार्य करते. परंतु हा सुंदर परिसर जग जे होते ते आता विद्रुप झाले आहे आणि या विद्रुप कारणीभूत एक समस्या आज जवाबदार आहे ती म्हणजे होय.

स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतर भारताला विविध संकटांना त लागलेले आहे. नैसर्गिक आपत्ती आणि परकीय आक्रम संकटांशी आपण निर्भयपणे मुकाबला केलेला आ भ्रष्टाचारामुळे सारे भारतीय समाजजीवनच पोखरलेले ग भारतीय समाजाला भ्रष्टाचाराची किड लागलेली आहे. लोकशाहीला भ्रष्टाचाराचे 'ग्रहण' लागलेले आहे, असे म्ह वावगे ठरणार नाही.

भारतात राजकीय, सामाजिक, आर्थिक अशा सर्व भ्रष्टाचाराची पाळेमुळे खोलवर गेलेली आहेत. त्यामुळे ' निर्मूलन हा देशापुढील एक ज्वलंत प्रश्न बनलेला आहे. लोकशाहीच्या उज्ज्वल भवितव्यासाठी हा प्रश्न जलद नितांत गरजेचे आहे. सिनेटर पर्सी यांनी असे म्हटले आहे की, " लोकशाही शासन पद्धतींना निष्प्रभ करण्याचे काम इतर व गोष्टीपेक्षा भ्रष्टाचार अधिक प्रभावीपणे करीत आहे (Corr

Scanned by CamScanner